

FOUR YEAR UNDERGRADUATE PROGRAM (2024-28)
DEPARTMENT OF SANSKRIT
COURSE CURRICULUM

PART-A: Introduction			
Program: Bachelor in Arts (Certificate/Diploma/Degree/Honors)		Semester- I/III/IV	Session 2024-2025
1	Course Code	SNVAC-01	
2	Course Title	संभाषणकौशल	
3	Course Type	VAC	
4	Pre-requisite (if any)	As per program	
5	Course Learning Outcomes (CLO)	<ul style="list-style-type: none"> • संस्कृत संभाषण में दक्ष एवं निपुण होंगे, जिससे विद्यार्थियों की भाषा के अध्ययन और ज्ञान में अनायास वृद्धि होगी। • संस्कृत संभाषण से भाषा और संस्कृति के प्रति स्वाभिमान उत्पन्न होगा। • भाषा कौशल का विकास विद्यार्थियों के आत्मविश्वास में वृद्धि करेगा। • प्रतियोगी परीक्षाओं तथा साक्षात्कार आदि में विद्यार्थियों के कौशल की वृद्धि होगी। • संस्कृत उच्चारण से सकारात्मक ऊर्जा का संचार होगा । 	
6	Credit Value	02 Credits	Credit = 15 Hours - learning & Observation
7	Total Marks	Max. Marks : 50	Min. Passing Marks : 20

PART – B Content of the Course		
Unit	Topic (Course Contents)	No. of Periods
I	<p>परिचय</p> <ul style="list-style-type: none"> • मम नाम, भवतः नाम किम् इत्यादि। <p>सर्वनाम एवं अव्यय प्रयोग</p> <ul style="list-style-type: none"> • सः।सा।तत्।एषः।एषा।एतत्।अहम्।भवान्।भवती।आम्।न।वा।किम्।अस्ति।नास्ति।अत्रि।तत्र।कुत्र।सर्वत्र।अन्यत्र।एकत्र। • षष्ठी विभक्ति का प्रयोग • तस्य।एतस्य।कस्य • तस्याः।एतस्याः।कस्याः।मम।भवतः।भवत्याः। • आवश्यकम्।मास्तु।पर्याप्तम्।धन्यवादः।स्वागतम्। 	

	<p>क्रियापदप्रयोग</p> <ul style="list-style-type: none"> गच्छति।आगच्छति।पठति।लिखति।खादति।पिबति।क्रीडति।वदति।उत्तिष्ठति।उपविशति।गच्छामि।आच्छामि।गच्छतु।आगच्छतु। <p>संख्याअभ्यास</p> <ul style="list-style-type: none"> 1,2,3,4,5,6,7,8,9,10 10,20,30,40,50,60,70,80,90,100 <p>समयअभ्यास</p> <p>5:00, 5:15, 5:30, 4:45 (सपाद, पादोन, सार्द्ध, वादनम्)</p>	
II	<p>क्रियापद बहुवचन प्रयोग –</p> <ul style="list-style-type: none"> गच्छन्ति गच्छामः। गच्छन्तु। पिबन्ति। पिबामः। पिबन्तु। लिखन्ति। लिखामः। लिखन्तु। ...इत्यादि परिवर्तनाभ्यासः। <p>द्वितीया विभक्ति अभ्यास</p> <ul style="list-style-type: none"> ग्रंथः, घटी, छात्रा।ग्रंथं ददातु, घटीं ददातु इत्यादिवत्। पुरतः।पृष्ठतः।वामतः।दक्षिणतः।उपरि।अधः।इतः।ततः।..... तः।गृहतः।कुतः। कथम्? सम्यक्।शीघ्रमंदम्।उच्चैः।शनैः।पठनार्थम्, किमर्थम्। <p>सप्तककार</p> <ul style="list-style-type: none"> किम्।कुत्र।कति।कदा।कुतः।कथं।किमर्थम्।एकैकम् उपयुज्य परस्परं प्रश्नाः।अपि।अस्तु।अहं न जानामि। .... कानिचन वाक्यानि। 	
III	<p>भूतकालीन क्रियापद पाठन –</p> <ul style="list-style-type: none"> गतवान् - पठितवान्।लिखितवान्।गतवती- पठितवती लिखितवती। <p>विशिष्ट क्रिया पद अभ्यास–</p> <ul style="list-style-type: none"> करोमि कुर्मः।करोति कुर्वन्ति।ददामि ददमः। ददाति ददति।शृणोमि शृणुमः।शृणोति शृण्वन्ति।जानामि जानीमः।जानाति जानन्ति। <p>संबोधन</p> <ul style="list-style-type: none"> भो।श्रीमन्।मान्ये।मानिन्।मित्र।महोदय, राम, सीते! इत्यादि। <p>संख्या</p> <ul style="list-style-type: none"> 21 से 50 तक समय 1:00, 2:00, 3:00, 4:00 <p>एतेषां वाक्यानाम् उपयोगेन वाक्यानि वाचनीयानि अतः।इति।अस्मि, यदि तर्हि, यथा, तथा।पर्यन्तम्।</p> <p>क्तवतु प्रत्यय-</p> <ul style="list-style-type: none"> गतवन्तः।पठितवन्तः।लिखितवन्तः।गतवत्यः।पठित्वत्यः- लिखितवत्यः। <p>लिंग परिवर्तन अभ्यास</p> <ul style="list-style-type: none"> सः।गतवान्।सा।गतवती।अहं।गतवान् अहं।गतवती। <p>कालपरिवर्तन अभ्यास</p>	

	<ul style="list-style-type: none"> • गच्छति गतवान्गतवती। <p>विशेषपाठन</p> <ul style="list-style-type: none"> • आसीत्।आसन्।आसम्। <p>तृतीया विभक्ति</p> <ul style="list-style-type: none"> • दंडेन।मापिकया।लेखन्या।पुष्येण।सह।विना।अद्यतन।ह्यस्तन।श्वस्तन।पूर्वतन।इदानींतन। <p>भविष्यत्कालीन पद पाठन</p>	
IV	<p>निम्नलिखितानां शब्दानां प्रयोगः नूतनम्,पुरातनम्,बहु,किञ्चित्।दीर्घः,स्वः,उन्नतः,वामनः,स्थूलः,कृशः। तुमुन्प्रत्यय पठितुं।लिखितुम्। किंतु।निश्चयेन।बहुशः।प्रायशः।किल,खलु। शक्नोति क्रिया का प्रयोग विशेषण विशेष्य भाव का अभ्यास सःउत्तमःबालकः।सा उत्तमा बालिका।तत् उत्तमं पुस्तकम् वाक्य विस्तार अभ्यास सःमम पुस्तकं प्रातःकाले पञ्चवादने पठितवान्।इतःपूर्वम् - इतःपरम्।क्त्वा, तुमुन्परिवर्तनाभ्यासःबहिःअंतः।रिक्तम् - पूर्णम्।इतोऽपि।चेत् - नोचेत्। संख्या-71 से 100 तक</p> <p>अतःयतःपरिवर्तनाभ्यासः।यद्यपि तथापि।यत्र-तत्र।कति-कियत्।एतयोः भेद ज्ञापनम्।यावत् - तावत्।यत्-तत्।यः - सः।या - सा।अस्माकम्।चित्..... द्वयम् (पुस्तकद्वयं, बालकद्वयम्) लिंगभेदःएकः,एका - एकम्। द्वौ-द्वे,द्वे। त्रयःतिस्रःत्रीणि। चत्वारःचतस्रःचत्वारि। अर्थम् - समाजार्थम्, संस्कृतार्थम् तव्यत् - अनीयप्रत्यय का प्रयोग कुत्र गंतव्यम्।अद्य किं किं करणीयम् ?</p>	
Keywords	परिचय, क्रियापद, अव्यय, संख्या, समय इत्यादि ।	

Signature of Convener & Members(CBoS) :

PART – C : Learning Resources		
Text Books and Others		
1. अभ्यासदर्शिनी-श्रीजनार्दनहेगडे, संस्कृतभारती, बंगलुरु		
e- Resources/ e-books and e-learning portals		
PART – D: Assessment and Evaluation		
Suggested Continuous Evaluation Methods :		
Maximum Marks : 50 Marks		
Continuous Internal Assessment (CIA) : 15 Marks		
End Semester Exam (ESE) : 35 Marks		
Continuous Internal Assessment (CIA): (By Course Teacher)	Internal Test /Quiz-(2) :10 & 10 Assignment / Seminar +Attendance-05 Total Marks - 15	Better marks out of the two Test / Quiz +obtained marks in Assignment shall be considered against 15 marks
End Semester Exam (ESE) :	Two section – A & B Section A :Q1 Objective-05×1 = 05 Marks Q2 Short answer type-5×2 =10Marks Section B : Descriptive answer type qts. 1out of 2 from each unit- 4×05=20 Marks	

Name and Signature of Convener & Members of CBoS :

Veekhan *AD* *Shri* *AD*
Debi *AD* *AD* *AD*